

Wanneer ze achttien wordt, is Thea te oud om haar verjaardag te vieren. Rebecca Bosman is in december dertig geworden en heeft daar met geen woord over gerept – dat is verfining. Het is nu januari, en in de donkere dageraad huivert Thea in haar bed. Beneden, in de ontvangkamer, hoort ze haar tante en Cornelia kibbelen en schuift haar vader de tafel weg voor een ontbijt op het kleed. Op de ochtend van Thea's verjaardag gaan ze altijd op dat kleed zitten. Een traditie waaraan niet te tornen valt: ze spelen voor de grap dat ze avonturiers zijn die zich moeten behelpen met de mondvoorraad die ze hebben verzameld. Tegenwoordig is dat een meelijwekkend spelletje, want ze zijn in geen jaren de stad uit geweest. En wat is er trouwens mis met een tafel? Ze hebben de mooiste gehouden, en ze zouden hem moeten gebruiken. Volwassenen zitten aan een tafel. Als Rebecca Bosman zich een verjaardagsontbijt moest laten welgevallen, zou ze zeker aan een tafel gaan zitten.

Maar dat kan Thea niet tegen hen zeggen. Ze zou er niet tegen kunnen als haar tante zich omdraaide en een ruk gaf aan de goedkope papieren slinger die ze ongetwijfeld voor de ijsbloemen op de enorme ramen heeft gehangen. Ze wil niet dat haar vader naar het versleten kleed staart of dat Cornelia, haar oude verzorgster, treurig naar de poffertjes kijkt die ze de hele nacht heeft geperfectioneerd. Thea wil hen niet verdrietig maken, maar ze weet niet hoe ze kan ontsnappen aan de rol die ze haar, hun gezamenlijke kind, hebben toebedeeld. Ook al is ze vandaag een vrouw geworden, in dit huis is vreugde altijd verweven met angst voor verlies.

En daar komt het, in de vorm van voedsel, de kruidige, zoete lucht die onder haar deur door drijft. Met rozenwater doordrenkte poffertjes, die ongetwijfeld haar naam spellen voor het geval ze die zou vergeten. Cornelia's roereieren met komijn, die haar gevangen moeten houden, en hete beboterde broodjes om haar

te verwarmen. Delftse boter, als traktatie, en een klein glaasje zoete wijn voor de volwassenen. Thea gooit de lakens van zich af, maar ze kan zich er nog niet toe zetten om op te staan. Ze knapt niet op van de gedachte aan bijzondere boter. Ze kan alleen maar hopen dat ze kaartjes voor de schouwburg voor haar hebben gekocht, zodat ze Rebecca Bosman weer kan zien spelen. En na het toneelstuk kan ze wegglijpen om naar Walter te gaan, de enige persoon voor wie ze uit bed wil komen.

Binnenkort, denkt Thea. Binnenkort zijn we bij elkaar en is alles goed. Maar voorlopig: een verlenging van de kinderjaren waarop ik ben uitgekeken.

Als ze eindelijk genoeg moed heeft verzameld om haar muiltjes en haar ochtendjas aan te trekken, loopt ze langzaam en zo stilletjes mogelijk naar beneden. Ze dwingt zichzelf dankbaar te zijn en neemt zich voor haar familie niet teleur te stellen. Vroeger ergerde ze zich nooit aan hun overdreven vrolijke verjaardagsstemming, maar er zit een wereld van verschil tussen kind zijn en achttien worden. Het wordt tijd dat ze haar als een volwassene gaan behandelen. En misschien krijgt ze dit jaar voor het eerst van haar leven wel een geschenk dat ze écht wil hebben: misschien wordt er over haar moeder gepraat, trakteren ze haar op een verhaal, al is het maar een amusante belevenis! Ja, we weten allemaal dat dit voor de familie Brandt de zwaarste dag van het jaar is. Ja, het is achttien jaar geleden dat Maren Brandt in dit huis Thea baarde en daarbij zelf het leven liet. Maar ik ben moederloos opgegroeid, denkt Thea, terwijl ze over de tegels in de gang loopt. Voor wie is deze dag nu zwaarder dan voor mij?

Elk jaar zeggen ze alleen maar dat Thea in die twaalf maanden flink is gegroeid, heel mooi is geworden of veel heeft geleerd, alsof Thea elke keer een totaal andere persoon is. Alsof ze op 8 januari – een dag die altijd koud en grauw is – net uit een ei is gekropen. Thea wil echter niet horen dat ze is gegroeid, dat kan ze zelf wel in de spiegel zien. Op haar verjaardag wil ze in haar spiegelbeeld Maren herkennen, ze wil horen wie haar moeder was en waarom haar vader nooit over haar praat. Ze wil weten

waarom bijna al haar vragen worden beantwoord met een uitwisseling van sombere blikken en getuite lippen. Even blijft ze nog met haar rug tegen de muur talmen. Misschien hebben ze het nu wel over Maren Brandt.

In de schaduwen bij de ontvangkamer blijft ze wachten. Ze is een zeer bedreven luistervink, en ze houdt hoopvol haar adem in.

Nee. Ze kibbelen over de vraag of ze Lucas, de kat, bereid kunnen vinden een feestelijke verjaardagskraag te dragen. 'Dat vindt hij vreselijk, Cornelia,' zegt haar tante. 'Moet je zien hoe hij kijkt. Straks braakt hij nog op het kleed.'

'Maar feestkragen maken haar aan het lachen.'

'Niet als ze haar poffertjes naast een hoopje braaksel moet eten.'

Lucas, hun cliëkjesheld met de gele ogen, miauwt verontwaardigd. 'Korenbloem,' zo komt Thea's vader tussenbeide, 'laat Lucas bij het ontbijt maar onaangekleed. Gun hem dat maar. Misschien kan hij zich voor het avondeten netjes aankleden.'

'Jullie hebben geen idee wat feestelijk is,' zegt Cornelia. 'Hij draagt hem graag.'

Deze bekende ritmen, deze stemmen: veel meer heeft Thea nooit gekend. Ze doet haar ogen dicht. Vroeger luisterde ze graag naar Cornelia, haar tante Nella, haar vader. Ze vond het fijn om aan hun voeten te zitten, haar armen om hun hals te slaan en geadoreerd, geknuffeld, omhelsd en geplaagd te worden. Maar tegenwoordig gaat haar belangstelling uit naar andere muziek, en ze wil haar armen om een andere hals slaan. En na dit gesprek over de vraag of hun enorme kat een kraag moet dragen, zou ze het liefst ergens anders willen zijn. Ze wil weg uit dit huis, ze wil een eigen leven leiden, want geen van drieën weten ze wat het is om achttien te zijn.

Ze haalt diep adem, zucht en gaat naar binnen. Haar vader, tante Nella en Cornelia draaien zich tegelijkertijd naar haar om en beginnen te stralen. Ondanks zijn gewicht trippelt Lucas gracieus op haar af. De papieren slingers hangen inderdaad voor de ramen. Net als Thea hebben haar familieleden hun nachtkleding nog aan –

ook een traditie op Thea's verjaardag –, en ze vindt het gênant om de contouren van hun oude lijven te zien. Goed, tante Nella ziet er op haar zevenendertigste nog wel redelijk uit, maar haar vader is eenenveertig, en een man van eenenveertig hoort zich volledig aan te kleden voordat hij komt ontbijten. Cornelia heeft heel brede heupen – schaamt ze zich niet dat het licht door haar nachthemd heen schijnt? Ik zou me erg opgelaten voelen, denkt Thea. Het zal mij niet gebeuren dat ik er zo kwabbig uit ga zien. Maar goed, ze kunnen er niets aan doen. Cornelia zegt altijd: 'Je wordt oud, dijt uit en gaat dood.' Maar Thea wordt net zo'n vrouw als Rebecca Bosman, die nog in de kleren past die ze op Thea's leeftijd droeg. Het geheim, zegt Rebecca, is dat je elke bakkerij met gezwinde pas moet passeren. Cornelia denkt daar anders over.

'Hartelijk gefeliciteerd, Theepot!' zegt Cornelia met een brede lach.

'Dank je.' Thea doet haar best om niet ineen te krimpen bij het koosnaampje. Ze tilt Lucas op en loopt naar het kleed, waar de anderen al zijn.

'Wat ben je toch groot!' zegt haar vader. 'Ben jij ooit uitgegroeid? Ik kan het niet meer bijhouden.'

'Papa, deze lengte heb ik al twee jaar.'

Hij neemt haar in zijn armen en drukt haar even tegen zich aan. 'Je bent perfect.'

'Ze is Thea,' zegt haar tante.

Thea kijkt haar tante aan en zet Lucas neer. Tante Nella wil altijd voorkomen dat haar vader haar te veel prijst. Altijd is zij de eerste die wat aan te merken heeft.

'Kom, we gaan eten,' zegt Cornelia. 'Lucas, nee!' De kraagloze, vrijelijk bewegende kat heeft al wat roerei te pakken. Zijn achterpoten vormen een rossige pofbroek als hij naar de hoek van de kamer snelt. De meeste Amsterdammers willen geen huisdier, uit angst dat het meubels vernielt, vuile poten op fris geschrobde vloeren zet of op schone plekken uitwerpselen achterlaat. Lucas heeft geen last van hun mening. Op zijn manier is hij volmaakt, en hij is Thea's trouwe trooster.

‘Het gulzigste wezen van de hele Herengracht,’ zegt tante Nella. ‘Wil geen muizen vangen, maar doet zich graag tegoed aan ons ontbijt.’

‘Laat hem toch,’ zegt Thea.

‘Theepot,’ zegt Cornelia, ‘hier zijn je verjaardagspoffertjes.’ Ze geeft ze aan Thea. Ze zijn zo op het bord gelegd dat ze de woorden THEA BRANDT spellen. ‘Er is rozenwatersiroop, maar als je er liever iets hartigs bij wilt...’

‘Nee, nee, het is goed zo. Dank je wel.’ Thea gaat op het kleed zitten. Ze vouwt haar benen onder haar lichaam en propt achter elkaar twee poffertjes in haar mond.

‘Niet zo snel!’ zegt Cornelia bestraffend. ‘Otto, een broodje met boter en ei?’

‘Graag,’ zegt hij. ‘Met die knieën van mij kan ik niet op het kleed gaan zitten. Als jullie het niet erg vinden, pak ik een stoel.’

‘Je bent toch geen tachtig,’ zegt tante Nella, maar Thea’s vader doet of hij het niet hoort.

De vrouwen gaan op het kleed zitten. Thea voelt zich belachelijk en is blij dat niemand hen vanaf de straat kan zien zitten. ‘Wil je een bodempje wijn?’ vraagt tante Nella.

Thea gaat rechtop zitten en laat haar bord op haar knie rusten. ‘Meent u dat?’

‘Je bent nu achttien. Geen kind meer. Alsjeblieft.’ Tante Nella reikt haar een glaasje aan.

‘Uit Madeira,’ vertelt haar vader. ‘Bij de VOC hadden ze een vat dat van niemand leek te zijn, voor de halve prijs.’

‘En dat is maar goed ook,’ zegt haar tante. ‘We kunnen ons niet zomaar vaatjes madera veroorloven.’

Er glijdt een geërgerde blik over zijn gezicht, en tante Nella bloost en staart naar de krulpatronen in het kleed.

‘Laten we een feestdrank uitbrengen,’ vervolgt Thea’s vader. ‘Op onze Thea. Dat ze maar altijd veilig mag blijven...’

‘... en goed gevoed,’ zegt Cornelia.

‘... en gelukkig,’ zegt Thea.

‘En gelukkig,’ herhaalt haar tante.

Thea slikt de wijn door, een flinke schok die in haar maag gloeit en haar moed geeft. ‘Vertel me eens over de dag dat ik geboren werd,’ zegt ze.

Stilte op het kleed, stilte op de stoel. Cornelia pakt nog een broodje en vult het met roerei. ‘Waarom zeggen jullie niets?’ zegt Thea. ‘Jullie waren er alle drie bij.’

Tante Nella draait zich naar Thea’s vader. Ze kijken elkaar aan.

‘U was er toch bij, papa?’ vraagt Thea. ‘Of ben ik in mijn eentje ter wereld gekomen?’

‘We komen allemaal alleen ter wereld,’ zegt haar tante. Cornelia heft haar ogen ten hemel. Thea’s vader zegt niets. Het is altijd hetzelfde.

Thea zucht. ‘Jullie waren niet blij met mijn geboorte.’

Nu komt er wel een reactie: ze kijken ontzet naar haar. ‘Jawel,’ zegt Cornelia. ‘We waren heel blij met je. Je was een zegen.’

‘Ik was het einde van iets,’ zegt Thea.

Tante Nella sluit haar ogen.

‘Je was een begin,’ zegt haar vader. ‘Het beste begin ooit. En nu wordt het tijd voor geschenken.’

Thea weet dat ze weer met een kluitje in het riet wordt gestuurd. Het is het makkelijkst om nog een beboterd broodje te eten en hun geschenken uit te pakken. Van Cornelia krijgt ze een doosje kaneelkoekjes, haar lievelingslekkernij. Van haar vader en haar tante – gelukkig, ze hebben in elk geval nog oog voor een deel van haar ziel – krijgt ze voor die middag een paar kaartjes voor de voorstelling van *Titus*. ‘Stoelen op het balkon?’ zegt ze met groeiende opwinding. Dat is heel royaal van hen. ‘O, dank jullie wel!’

Haar vader glimlacht. ‘Je wordt niet elke dag achttien.’

‘We kunnen er een dagje uit van maken,’ zegt Cornelia. ‘Jij en ik.’

Thea kijkt naar hun opgeklearde blikken. Ze ziet dat ze al hebben afgesproken wie haar zal vergezellen. Dat viel ook wel te verwachten, want haar vader moet zo naar zijn werk als voc-klerk en haar tante houdt niet van de schouwburg. ‘Dank je, Cornelia,’ zegt ze. Haar oude verzorgster geeft haar een kneepje in haar hand.

Titus is een zeer gewelddadig stuk, maar Thea kijkt het liefst naar liefdesverhalen. Onschuldige liefdes tegen een bosrijke achtergrond en romantische dromen op een eiland, waarin alles in de war loopt voordat het allemaal goed komt. Al sinds haar dertiende sleept Thea haar tante of Cornelia van tijd tot tijd mee naar de stadsschouwburg. Ze arriveren ruim op tijd, betalen hun toegangskaartjes plus de extra twee stuivers voor een staanplaats – ze kunnen zich beslist geen plaats op het balkon veroorloven, laat staan een loge – en wachten tot de ruimte zich vult met nog eens zeshonderdneenenennegentig mensen. Haar ontsnappingen naar komedies of tragedies voelen op een bepaalde manier als thuiskomen. Na lang aandringen en soebatten – en ondanks Cornelia’s heftige protesten – kreeg ze het op haar zestiende voor elkaar dat ze de tien minuten durende wandeling naar de schouwburg bij tijd en wijle in haar eentje mocht maken, op voorwaarde dat ze na afloop van het stuk meteen naar huis zou komen. Thea hield zich altijd keurig aan de afspraak, totdat ze een halfjaar geleden achter de schermen Walter ontmoette. Nu gaan de zaken anders. Ze heeft haar toevlucht moeten nemen tot bedrog. Om extra tijd met hem te krijgen, liegt ze over de duur van de toneelstukken. Ze heeft zelfs titels en data van voorstellingen verzonnen om hem achter de schermen te kunnen opzoeken. Haar familieleden hebben nog nooit aan haar getwijfeld. Ze controleren nooit of een bepaalde klucht of tragedie daadwerkelijk wordt opgevoerd. En al voelt Thea zich af en toe schuldig, de liefde tussen haar en Walter is te belangrijk voor haar. Hun romance is een ongeschreven stuk dat in de achtergangetjes van de schouwburg wordt opgevoerd. De tekst ervan staat in haar hart gegraveerd en kan nooit worden uitgewist. Thea weet dat ze deze liefde nooit zal opgeven.

‘Vergeet niet dat we vanavond weg moeten,’ zegt haar tante.

Thea kijkt op van de kaartjes in haar hand. ‘Vanavond?’

Ze ziet het: het lichte zuchtje van haar tante, een blijk van ergernis. ‘Was je het vergeten?’ vraagt tante Nella. ‘Het driekoningenbal van de Sarragons. Thea, het is al een wonder dat we zijn uitgenodigd. Ik probeer al vanaf Sint-Michiel bij Clara Sarragon

in het gevlj te komen om het voor elkaar te krijgen.’

Thea kijkt even naar haar vaders onbewogen blik en besluit het te vragen. ‘U mag die mensen niet eens. Waarom gaan we dan naar dat feest?’

‘Omdat het moet.’ Tante Nella schrijdt naar de hoge, brede ramen van de ontvangkamer om over de Herengracht uit te kijken.

‘Waarom moet dat?’ dringt Thea aan.

Niemand geeft antwoord. Thea besluit haar laatste troefkaart uit te spelen. ‘Clara Sarragon bezit toch plantages in Suriname?’

De sfeer in het vertrek wordt gespannen. Thea weet dat haar vader naar die kolonie is getransporteerd en daar tot slaaf is gemaakt. Op zijn zestiende is hij naar Amsterdam gekomen met haar oom, die inmiddels dood is. Het enige verhaal dat Cornelia haar over die tijd heeft verteld, is dat Amsterdamse vrouwen vroeger zangvogeltjes in haar vaders haar zetten. Dat beeld heeft Thea altijd heel onaangenaam gevonden, maar verder weet ze niets van haar vaders leven. Zijn verleden schuilt in een put die ze niet kan uitbaggeren. Ze heeft geen idee waar haar vader woonde voordat hij naar Suriname werd overgebracht, of hoe zijn tijd in de kolonie eruitzag. Hij praat er nooit over. Zijn verleden is even moeilijk te doorgronden als de stilte rond haar witte moeder, ook al zo’n onuitgesproken geschiedenis die als mist in dit huis hangt. Otto Brandt had ook uit een ei kunnen komen.

Thea is hun stiltes beu. Telkens wanneer ze bij Cornelia aandringt, krijgt ze hetzelfde antwoord: ‘Ik kwam uit het weeshuis en je vader is uit zijn ouderlijk huis weggehaald. Zo ging dat met ons. Dit huis is een veilige haven. Dit is de plek waar we blijven en thuishoren.’

Maar stel dat je niet meer in de haven wilt zijn, denkt Thea. Die gedachte durft ze nooit hardop uit te spreken. Wat moet je doen als je het gevoel hebt dat je hier niet thuishoort?

‘Eventuele bezittingen van Clara Sarragon gaan jou niet aan,’ zegt haar tante op harde toon. Niemand kijkt naar Thea’s vader. ‘Denk erom: zes uur vanavond. Dan verzamelen we ons in de gang, in onze mooiste kleding.’

‘Wat daarvan over is,’ zegt Thea.

‘Precies,’ verzucht haar tante.

‘Ga je aankleden, Theepot,’ zegt Cornelia opgewekt. ‘Ik kom je wel helpen met je haar.’

Thea werpt een vluchtige blik op haar vader, die nu uit het raam kijkt. Ze draait zich enigszins beschaamd om en laat haar familieleden in de ontvangkamer aan hun lot over. Op de trap naar de schemerige gang van de eerste verdieping zet ze het bal van de Sarragons en haar onachtzame opmerking over Suriname uit haar hoofd en denkt ze aan haar echte verjaardagsgeschenk. Ze kijkt uit naar de magie die Rebecca op de planken creëert, maar achter die beschilderde toneelschermen wacht iets veel waarachtigers. Thea’s grote liefde, haar bestaansreden. Zelfs een saai feest van een voorname Amsterdamse dame kan het vooruitzicht op een samenzijn met Walter Riebeeck niet bederven.